

YOZUVCHI TOHIR MALIKNING “ALVIDO, BOLALIK!” ASARIDA O’SMIRLAR HAYOTIGA TAVSIF

Mutalibova Zahroxon Mirzabahrom qizi

Andijon davlat chet tillari instituti

Xomidova Malohatoy Oktyabrjon qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada o’zbek adabiyotining yorqin vakillaridan biri bo’lgan, o’ziga xos uslubga ega shaxs Tohir Malikning “Alvido, bolalik!” qissasi haqida so’z boradi. Asardagi holat yuzasidan fikr va mulohazalar bayon etiladi. Asar qahramonlarining taqdiri muhokama qilinadi.

Kalit so’zlar: Bolalik, yetishmovchilik, maktab, o’smirlik, do’stlik, oilaviy munosabatlar, miltiq, o’sish, hissiyotlar.

Abstract: This article talks about the story "Alvido, bolalik!" by Tahir Malik, one of the brightest representatives of Uzbek literature, a person with a unique style. Opinions and reflections on the situation in the work are presented. The fate of the heroes of the work is discussed.

Key words: childhood, deprivation, school, adolescence, friendship, family relationships, weapons, growth, emotions.

Kirish qism: Tohir Malik (asl ismi-Hobilov Tohir Abdumalikovich) (1946-yil 27-dekabrda Toshkent shahrida ziyoli oilada tavallud topgan) taniqli o’zbek yozuvchisi. O’zbek adabiy fantastikasining hamda detektiv romanlar asoschilaridan biri hamda ma’rifat arbobidir. "Do’stlik ordeni", "O’zbekiston xalq yozuvchisi" faxriy unvoni sohibi. Yozuvchi Tohir Malik o’zbek xonadonlariga hamda detektiv romanlar dunyosiga "Shaytanat" asari orqali kirib kelgan ijodkordir. Yozuvchi, asosan, bolalik, o’smirlik davrining psixologiyasi, insonning ruhiy holati va hayotidagi o’zgarishlari haqida ko’plab roman va hikoyalar yozib yozuvchi sifatida tanilgan. "Shaytanat", "Alvido, bolalik!", "Bolalik" "Aksar", "O’smir", "Yoshlik" kabi o’smirlar va bolalarga bagishlangan hikoya va romanlar muallifi hamdir. Tohir Malikning asarlaridagi uslubi oddiy, ammo ta’sirchanligi bilan hamda samimiy va chin dildan yozilganligi bilan kitobxonga yetarlicha hissiy daraja, chuqur mulohaza va teran fikr bera olishi bilan boshqa ijodkorlardan tubdan farqlanadi. Uning har bir asari o’zgacha ruhda yoziladi va kitobxonni uyqusini o’g’irlab, mulohaza qilishga undaydi. Hozir mana shunday asardan biri ya’ni "Alvido, bolalik!" qissasini tahlil qilamiz.

Asosiy qism: O’zbekiston Xalq yozuvchisi Tohir Malikning "Alvido, bolalik!" qissasi 1978-yilda yozilgan va ushbu qissa 1979-yilda ilk bor nashrga chiqarilgan. Bu asar yozuvchining bolalik va o’smirlik davrini tasvirlaydigan avtobiografik asar bo’lib,

yoʻzuvchi ijodida muhim oʻrin tutadi. Asarda bolalik soʻzidan baxtni topa olmagan oʻsmir yoshdagi bolalar haqida gap boradi. Adib oʻz asarida “tarbiya” masalasiga katta ahamiyat qaratadi. Oʻz vaqtida va kerakli tarbiya olmagan oʻsmirlar jinoyatning botqogiga botib ketayotganligini kitobxonga uqtirishga harakat qiladi. “Alvido, bolalik!” qissasida mana shunday zulmat qariga choʻkib ketayotgan bosh qahramon Qamariddin boʻladi. U bu botqoqqa bir oʻzi emas, atrofidagi sodda, hali voyaga yetmagan maktab yoshidagi oʻsmirlarni ham tortayotganligi achinarli holdir. Asarning dastlabki sahifalarini oʻqiganingizda Qamariddinga nisbatan yomon taassurot uygʻonishi turgan gap. Sababi, u oʻzi bilan birga maktabda yaxshi bahoga oʻqiydigan Asrorni, uning 8-sinfda oʻqiydigan yoqtirgan qizi Dilfuzani hamda bechora Salimni ham jinoyatning oxiri yoʻq qorongʻu koʻchalarida sarson-sargardon boʻlishga undaganligi bilan nafratingizga uchrashi mumkin. Ammo, asar soʻngida uning quyidagi gaplarini oʻqib, uning atrofidagi muhit, odamlar, millat va beshafqat hayot shunga majbur qilganligini bilib olasiz. “–Hozir qoʻlimga miltiq berib qoʻyishsa-yu, darvozadan otam bilan onam kirib kelishsa shartta otardim. Ana undan keyin oʻzimni ham otib yuborishsa mayli. Yoʻq, avval sud boʻlishi kerak. Sudda gapirishim shart “Bolasini tashlab ketgan ota-onaning jazosi shu “deyman”. Tirik yetimlar, hammmangiz ota-onangizni topib, otib yuboring. Yolgʻon gaplar toʻqib, ularni yaxshi odam qilib koʻrsatmang bir-birlaringizga. Ayamay otib tashlang” deymen”. Tirik yetimlarga miltiq bering deymen!” deymen. Ana shundan keyin meni otishsa ham mayli”. Qahramonning shu jumllarining oʻzigina kitobxonni chuqur oʻyga tildiradi. Hech kim bu dunyoda yomon boʻlib tugʻilmaydi. Uni qaysidir omil shu yoʻl sari boshlab boradi. Xoh u inson boʻlsin, xoh u jamiyat. Qamariddinni ham shu botqoqqa itargan uning oʻz onasidir! Asarda Qamariddin (Bosh qahramon)ning otasi tashlab ketganligi va uning hayotdan alamzadaligini, bolalik hissini tuymasidanoq beshafqat hayot uning gardaniga ogʻir yukni yuklaganini hamda hayotning, jamiyatning oʻzi uni jinoyatchiga aylantirib qoʻygani asarni oʻqib, anglash qiyin emas, albatta. Asrorning ham yetishmovchiliklar sabab Qamariddinga qoshilib jinoyat olamiga kirishi, nogiron otasining injiqliklarini koʻtarayotgan Dilfuzaning ham bu ishlarga aralashishi kitobxon qalbini oʻrtaydi. Bolaga faqatgina moddiy ehtiyojlarini qondirib, toʻgʻri tarbiya berib boʻlmashligini Keldiyorovlar oilasi misolida ochib beriladi.

Xulosa: Shu vaqtgacha koʻp asarlar oʻqigan boʻlsam, koʻpincha asarlar intihosi yaxshilik bilan yakun topadi. Ammo, bugun men tahlil qilgan asar hayot beshafqatligini, uning qingʻir-qiyshiq koʻchalarini, oydin-chuqur yoʻllarini, jar yoqasidagi taqdirning ayanchli yakuni bilan kitobxonlar qalbidan oʻrin egallaydi desam mubolagʻa boʻlmaydi. Kitob soʻngida koʻplab qahramonlar tahlili mavhumligicha qoladi. Sababi, bu asar nuqtasini yoʻzuvchi emas, balki kitobxon qoʻyadi. Ushbu asarni men maktab yoshidagi, oʻsmirlikka qadam qoʻyayotgan bolalar

o'qishini tavsiya berar edim. Sababi, asardagi qahramonlar qilgan xatolarni qilmasliklarini, oiladagi tarbiya muhim ekanligini anglab yetishlarini xohlardim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Alvido, bolalik" Tohir Malik Toshkent "Adabiyot uchqunlari" 2019.
2. nauchniyimplus.ru
3. uz.m.wikipedia.org